

Selv om man er liten, kan man tenke stort

Taler
Christian Oftedal

Dato
22 mars 1947

Sted
Stortinget

Omstendigheter
Debatt om Spania-saken (5)

- 1 Norsk Telegrambyrå sendte i går kveld ut et telegram om Spania og Franco. Dette telegram står ikke gjengitt i Regjeringens hovedorgan i morges. Arbeiderbladets særlige interesse vender seg mot øst til den svenske kaffen. La oss snakke om noe annet, la oss snakke om svensk kaffe! Jeg fant telegrammet i
- 5 dagens nummer av Verdens Gang. Det blir gjengitt med overskriften: "Spansk samling mot Franco forestår. London venter avgjørende begivenheter". Og i telegrammet heter det: "De aller nærmeste dager ventes å ville bli meget begivenhetsrike, og vil sannsynligvis bringe for dagen et slags "modus vivendi", som i så fall vil bli basert på et kompromiss mellom monarkistbevegelsens
- 10 forskjellige fraksjoner og gruppene innen motstandsbevegelsen."

"De aller nærmeste dager." Vi må skynde oss, det norske storting må ile Franco til hjelp! Det kan være for sent i natt, han kan være falt! (Bifall fra galleriet)

- 15 [Presidenten: Presidenten må gjøre oppmerksom på at etter Stortingets reglement er det absolutt forbud mot bifalls- eller mishagsytringer. Presidenten går ut fra at det er mangel på kjennskap til Stortingets reglement som er skyld i det bifall som her ble gitt. Stortingets forhandlinger er avhengig av at dets reglement blir respektert.]

20

Norsk utenrikspolitikk i Franco-spørsmålet har nå i mer enn 20 måneder gått ut på å gjøre oss mest mulig upopulær hos Franco, minst mulig likt. Vi må skynde oss nå å gjøre oss likt av Franco, så vi kan bli riktig ulikt av dem som etterpå skal overta styret etter Franco. Dette er hr. Terje Wolds linje i dag. Skal det bli

- 25 Norges?

Jeg vet at det er et flertall i utenriks- og konstitusjonskomiteen som består av

30 samtlige partier, unntatt kommunistene. Man skulle tro at en slik blokk ga
uttrykk for et sterkt syn, et klart syn. I virkeligheten er flertallsinnstillingen uklar
og svak. Avkledd alle fraser betyr utenriksminister Langes redegjørelse og
flertallets tilslutning til den følgende: Franco-Spania forlanger i note av 5. januar
i år en representant i Oslo, en såkalt chargé d'affaires. Hvis ikke dette
35 innrømmes fra norsk side, trues det med følgende mottrekk: Å utvise den
norske chargé d'affaires i Spania eller få ham til å reise, og dessuten sies det
tydelig i denne note at man da kan komme til å nekte norske skip å anløpe
spanske havner for bunkring. - Overfor disse trusler finner flertallet - jeg holder
meg her til hr. Terje Wolds begrunnelse - at en bør bøye seg for Francos krav og
ta imot en spansk chargé d'affaires i Oslo. Dette står ikke klart uttrykt i
40 innstillingen, men det er innstillingens tydelig uttalte forutsetning. Dersom
flertallsinnstillingen i dag vedtas, er følgende helt på det rene: Franco vinner en
diplomatisk seir på et tidspunkt da en seir er ytterst velkommen for det vaklende
spanske diktaturregime. Seiren vil bli hensynsløst utnyttet. Det er Norge som gir
Franco seiren. Derved faller det et underlig lys over vårt lands opptreden i denne
45 sak, særlig sett på bakgrunn av den norske delegasjons holdning på De Forente
Nasjoners generalmøte i desember 1946.

Det naturlige vil være - og den konklusjon må jeg trekke også av hr. Konrad
Knudsens innlegg - å se den foreliggende sak om Francos krav i samband med
50 Regjeringens melding om Norges holdning på FNs generalforsamling. Denne
melding skal opp til behandling i Stortinget senere.

Nå kan det spørres: Vil ikke en slik utsettelse i virkeligheten bety en avvisning av

55 Francos krav i denne omgang? Jo. - Hva risikerer vårt land ved det? Det
foreligger to muligheter: Enten viser det seg at Franco ikke tør sette sine trusler i
verk, det viser seg at Francos trusler er bløff. Det har vært min oppfatning at
Franco alltid bløffet. Vi har i dag fra denne talerstol fått statsministerens
60 uttalelse for at man underhånden har meddelt Norge - uten å trekke noten
tilbake - at man mente ikke dette med skipsfarten! En slik
underhåndsmeldelse behøver ikke være å stole på. La oss regne med at Franco
setter sine trusler ut i livet, altså at den norske chargé d'affaires må trekkes
tilbake fra Madrid, og at norske skip blir forbudt adgang til spanske havner. Da
65 er det Norges plikt straks å innberette saken til FNs sikkerhetsråd. Det vil da
være Sikkerhetsrådets plikt straks å gripe inn overfor Franco. Begge disse siste

muligheter som følge av en utsettelse må sies å være gunstige for Norge og i høyeste grad ugunstige for Franco. Men følger vi flertallets linje må det føre til en seir for Franco og til skam og skade for Norge. Hvis vi her utsetter saken, foreligger det to muligheter som begge vil være gunstige for Norge; hvis vi vedtar saken etter flertallets innstilling i dag, foreligger det en visshet: Seir for Franco, nederlag for Norge, for den sak vi med slike brennende ord har gjort oss til talsmenn for.

Kommunistene foreslår i det tredje punkt i sitt forslag saken brakt inn for Sikkerhetsrådet allerede nå. Det er det ingen mening i. Sikkerhetsrådet vil ikke diskutere trusler som neppe betyr stort. Skulle truslene mot formodning bli satt ut i livet, da er tiden inne til å vende seg til FN. Ingen av de to fraksjoner i utenriks- og konstitusjonskomiteen har etter min mening funnet det rette. Helt fra 6. mars i fjor da Stortinget første gang gjorde et hodekulls vedtak i Spania-spørsmålet, har denne sak vært et skoleeksempel på hvorledes utenrikspolitikk ikke skal behandles.

Jeg tillater meg å fremsette følgende forslag: "Behandlingen av Innst. S. nr. 33 utsettes inntil Regjeringens melding om FNs generalmøte desember 1946 foreligger."

Vi har hørt at Norge er et meget lite land. Det er sant. Vi har hørt at det betyr forferdelig lite hva vi gjør. Jeg kjenner tonen igjen. Fru Hansteen har i et innlegg, som jeg vil takke henne for, vist hva det betyr at selv om man er liten, kan man tenke stort. Det betyr ingenting om vi kryper. - Vi kunne sagt det samme i 1940. Og det var noen som sa det samme. Det sitter i dag tusener av Norges venner rundt omkring i alle land og venter på det ord som skal komme fra det norske storting. De vil hvis flertallets innstilling følges her, bli bittært skuffet. Det sitter nokså mange som ikke liker Norge noe videre; de vil bli gledet. Våre venner vil si: Er dette Norge fra okkupasjonstiden? - Våre fiender vil si: Ja. Dette er Norge fra juni 1940.

Jeg kan ikke forstå hva vi i dette øyeblikk kan oppnå ved å følge flertallets linje. Jeg taler ikke ut fra følelser, jeg taler ut fra materielle interesser. Det ligger store materielle interesser for Norge i den goodwill vi har opparbeidet. Det sies at dette er ikke noen stor sak fordi den angår et lite land. Vel, men vi som er her, skal stå til ansvar for det som er vårt. Jeg forstår ikke hva vi kan tape ved å utsette saken. Men jeg forstår meget godt hva vi taper ved å vedta flertallets forslag i

- dag. Det er blitt sagt på forhånd og underhånden at her foreligger det en enstemmig innstilling fra alle unntagen kommunistene. Tenk på hva utenriks- og konstitusjonskomiteens høye medlemmer taper av ansikt hvis man her går tilbake på den! Tenk hva partiene, som her har støttet sine representanter og konferert med dem, taper av ansikt! Hva betyr det om de høye herrer i utenriks- og konstitusjonskomiteen taper ansikt, hva betyr det om partiene og vi taper ansikt, i forhold til hva Norge taper?
- 115 Jeg vil inntrengende henstille til Stortinget å betenke seg før det går videre på den linje som er markert ved flertallets standpunkt i denne sak.

Kilde

Stortingstidende 1947, s. 281-283.

120

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/selv-om-man-er-liten-kan-man-tenke-stort>

125

130

135

140